

Lastensuojelu

= perheen ja yksilön tukemista tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot tai lapsen oma käyttäytyminen vaarantavat hänen terveytensä

Perustuu **lastensuojelulakiin**

- 1 § Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun.
- 2 §
- 1) vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin
 - 2) tukemalla huoltajaa lapsen kasvatuksessa
 - 3) toteuttamalla perhe- ja yksilökohtaista lastensuojelua
- 9 § Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun periaatteet:
- 1) lapsen etu kaiken muun yläpuolella
 - 2) kasvatusmahdollisuuksia tuettava
 - 3) huostaanotto ja sijaishuolto järjestettävä viivytyksettä
 - 4) toimittava mahdollisimman hienovaraisesti

Lapsi alle 18-vuotias, nuori 18 – 25-vuotias

Laki turvaa lapsen oikeudet

Suomessa lastensuojelu perustuu keskeisesti:

- Lastensuojelulakiin (417/2007)
 - Laki koskee kaikkia lapsia, jotka asuvat tai oleskelevat Suomessa. Tämä ei riipu heidän kansalaisuudestaan, uskonnostaan tai kulttuuristaan. Lastensuojelussa kaikkein tärkeintä on lapsen etu.
- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen (SopS 59–60/1991)
 - Veloitetaan asettamaan lapsen etu etusijalle kaikessa viranomaistoiminnassa.
- Perustuslaki
- Euroopan ihmisoikeussopimus

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan lastensuojelun lainsäädännön kokonaisuudistusta.

Tavoitteena on turvata lasten oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun.

Palvelujen kokonaisuudesta halutaan nykyistä selkeämpi ja vaikuttavampi.

Lastensuojelun laatusuositukset

tukee lastensuojelupalvelujen toteuttamista, arviointia, kehittämistä ja johtamista.

[Lastensuojelun laatusuositus](#)

[Lastensuojelutyötä ohjaavat periaatteet \(THL\)](#)

- Asiakkaiden ihmisarvo ja perusoikeudet
- Lapsen etu
- Vuorovaikutus
- Ammattihenkilöstön työn laatu
- Vastuulliset päätökset ja toimintakulttuuri

Tutustu

Lastensuojelun järjestäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa lastensuojelun lainsäädännön valmistelusta sekä yleisestä ohjauksesta.

Hyvinvointialueet vastaavat lastensuojelupalvelujen järjestämisestä. Palvelut voivat olla itse tuotettuja tai ostettuja. Jos hyvinvointialue ostaa palvelut muualta, sen on valvottava palveluntuottajien toimintaa.

Lastensuojelun vaiheet:

Ehkäisevä lastensuojelu

- Tarkoituksena lapsen ja perheen tukeminen muilla palveluilla
- Tarjotaan apua ja tukea riittävän varhain, jolloin ehkäistään ongelmien syntymistä tai pahenemista
- Lapsi ja perhe ei lastensuojelun asiakas
- Hyvinvointialue → esim. neuvola

- Kunnat → esim. tuki opetuksessa, nuorisotyössä ja varhaiskasvatuksessa

Lastensuojeluilmoitus ja lastensuojelutarpeen selvitys

- Lastensuojeluasiala tulee vireille sosiaalitoimessa esimerkiksi hakemuksella tai ilmoituksella.
- Kiireellinen lastensuojelun tarve arvioidaan heti.
- Muulloin arvioitava seitsemän arkipäivän kuluessa, onko tehtävä lastensuojelutarpeen selvitys.
- Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun sosiaalitoimessa on ryhdytty kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin tai lastensuojelutarpeen selvityksen tekemisestä on tehty päätös.

5 § Lapsen ja nuoren mielipide ja toivomukset

Lapselle on hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla turvattava oikeus saada tietoa häntä koskevassa lastensuojeluasiassa ja mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin.

Tutustu

- Viranomaisten ja ammattihenkilöiden ohjaamis-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuus sosiaalihuoltoon

[Lastensuojeluilmoitus \(THL\)](#)

Asiakassuunnitelma

- Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma.
- Asiakassuunnitelma on tehtävä riippumatta siitä, onko lapsi avohuollossa, sijaishuollossa tai jälkihuollossa.
- Suunnitelma on lastensuojelutyötä ohjaava asiakirja.

Avohuolto

- Esim.
- taloudellinen tuki
 - asuminen
 - korjataan asumisolojen puutteet
 - järjestetään asunto
 - sosiaalipalvelut
 - sosiaalityö
 - kasvatus- ja perheneuvonta
 - kotipalvelut
 - asumispalvelut
 - lastensuojelun tukitoimet
 - tukihenkilö tai -perhe sekä terapia

- taloudellinen ja muu tuki lapselle ja nuorelle koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa yms.
 - loma- ja virkistystoiminta
- sijaishuolto (vapaaehtoinen lyhytaikainen)

Kiireellinen sijoitus

- Jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa
- Viimesijainen toimenpide

Syitä:

- Kodin olosuhteet tai puutteet lapsen huolenpidossa vaarantavat välittömästi lapsen terveyden tai kehityksen.
- Lapsen vanhemmat ovat väliaikaisesti kykenemättömiä hoitamaan lastaan, mikä välittömästi vaarantaa lapsen terveyden tai kehityksen.
- Lapsen vanhemmat eivät kykene huolehtimaan lapsestaan päihteiden tai akuutin mielenterveysongelman syntymisen takia.
- Vanhemmille on tapahtunut onnettomuus tai sairastuminen, joka asettaa lapsen välittömään vaaraan.
- Lapsi on jätetty heitteille tai häntä on kohdeltu kaltoin, ja hänen henkensä ja hyvinvointinsa on välittömässä vaarassa.
- Lapsi käyttäytyy itsetuhoisesti, käyttää päihteitä tai tekee rikoksia.

Huostaanotto

- Viimesijainen keino, jossa vastuu lapsesta siirtyy viranomaisille
- Jos kasvuolot tai lapsi itse vaarantavat vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä
- Avohuollon tukitoimet eivät ole sopivia, mahdollisia tai riittäviä
- Lapsen edun mukaista

Avohuollon sijoitus	Kiireellinen sijoitus	Huostaanotto
<ul style="list-style-type: none">• yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa (hyväksyvät)• lapsi 12 v. hyväksyy sijoituksen• huoltajilla päätäntävalta• 3 + 3 kuukautta	<ul style="list-style-type: none">• akuutti tilanne• 30 + 30 päivää	<ul style="list-style-type: none">• Suunniteltu• huoltajat suostuvat• lapsi 12 v. suostuvainen• vastuu lapsesta siirtyy viranomaisille <p>Huostaanotto hallinto-oikeuden päätöksellä</p> <ul style="list-style-type: none">• huoltajat tai lapsi 12 v. vastustaa <p>Huostaanotto tulee purkaa välittömästi, kun siihen ei enää ole perustetta</p>

Sijaishuolto

- Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun, kiireellisesti sijoitetun tai hallinto-oikeuden väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella.
- Sijaishuolto voidaan järjestää
 - perhehoitona sijaisperheessä
 - ammatillisessa perhekodissa
 - lastensuojelulaitoksessa
 - muu lapsen tarpeen mukainen hoito (esim. läheisverkostosijoitus tai perheen asuminen laitoksessa lapsen kanssa)

Jälkihuolto

- Sijaishuollon tai pitkän avohuollon sijoituksen jälkeen lapselle tai nuorelle iästä riippumatta, myös muille lastensuojelun asiakkaina olleille nuorille
- Tavoitteet ja keinot huomioiden lapsen ikä ja kehitystaso sekä suhde perheeseen
- Käytettävissä mitkä tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, nuorille aina riittävä toimeentulo ja asuminen
- Lastensuojelun jälkihuollon ikäraja on laskettu 23 vuoteen. Muutos tuli voimaan 1.1.2024 puolen vuoden siirtymäajalla.

Pohjanmaan hyvinvointialue

Tutustu:

[Lastensuojelu Pohjanmaan hyvinvointialueella](#) (ks. myös Arjen tuki lapsille ja perheille)

Liittyvät palvelut:

- Lapsi- ja perhesosiaalityö
- Lapsiperheiden kotipalvelu
- Perheneuvola
- Perhehoito
- Lyhytaikainen perhehoito
- Tukiperhetoiminta
- Sosiaali- ja kriisipäivystys
- Sijaishuolto

Etsi muita lastensuojelun palvelujen tuottajia Pohjanmaan alueella

Oikeusturvakeinot

- Viranomaisilla lakisääteinen velvollisuus neuvoa
 - Selvitettävä oikeudet ja velvollisuudet
 - Tietyistä viranomaisten päätöksistä voi tehdä valituksen tuomioistuimeen
 - Viranomaisten toiminnasta voi tehdä muistutuksen tai kantelun
- Sosiaaliasiamies auttaa ristiriitatilanteissa
 - Jokaisessa kunnassa

- Neuvoa, avustaa, tiedottaa, tukee, sovittelee
- Muistutus
 - Palvelun huonosta laadusta tai huonosta kohtelusta
 - Esim. sosiaaliasiamiehen kanssa
 - Annettava aina vastaus (vaikkei johda esim. korvauksiin)
- Oikeus hakea päätökseen muutosta – valitus ja oikaisu
 - Jokaisella oikeus hakea muutosta saamaansa päätökseen
 - Valitus → viranomaisen päätös tutkitaan uudelleen
 - Laissa määritellyt päätökset, joista voi valittaa tuomioistuimelle
 - Oikaisu → kunnan viranomaisen tarkistaa päätöksensä ennen kuin se menee tuomioistuimen käsittelyyn
 - Lapsen ja huoltajan kannalta erityisen merkittävä lastensuojeluasias (esim. kiireellistä sijoitusta tai yhteydenpidon rajoittamista koskevat päätökset) → oikeus valittaa suoraan hallinto-oikeuteen (ilman oikaisua)
- Kantelu
 - Voi tehdä, vaikkei valitusoikeutta
 - Ylemmälle viranomaiselle tai valvovalle viranomaiselle
 - Jos epäilee, ettei ole noudatettu lakia tai toiminta virheellistä tai epäasianmukaista
 - Saa aina ratkaisun (kerrotaan mahdolliset jatkotoimenpiteet)

Epäkohdat, kaltoinkohtelu ja väkivalta lastensuojelun sijaishuollossa

Vuonna 1937 oli huostaanotettuna 32 352 lasta. Vuonna 1983 vastaava luku oli 8 537.

Ensimmäinen lastensuojelulaki tuli voimaan 1936. Sitä kutsuttiin usein huostaanottolaiksi, sillä huostaanotto oli käytetyin toimenpide.

Avohuollollisten toimenpiteiden rooli (esim. neuvonta, ohjaus, varoitus, valvonta) kasvoi 70-luvulla ja vahvistui entisestään 80-luvulla.

Ruumiillinen kuritus kiellettiin lastensuojelulaitoksissa, ennen kuin se kiellettiin osana perheiden kasvatusta. Kielto toteutettiin portaittain: esimerkiksi joidenkin kuntien lastensuojelulaitoksissa ruumiillinen kuritus kiellettiin 1950-luvun alussa. Viimeisenä se kiellettiin maamme koulukodeissa vuonna 1965.

Vastaavanlaisia selvityksiä on tehty muun muassa Ruotsissa, Norjassa, Islannissa, Tanskassa, Irlannissa, Walesissa, Skotlannissa, Hollannissa, Australiassa ja Kanadassa. Selvitysten taustalla on havaintoja siitä, että sijaishuolto ei ole kyennyt tarjoamaan sijoitetuille lapsille lapsuutta ilman epäkohtia, kaltoinkohtelua ja väkivaltaa.

[Lastensuojelun sijaishuollon epäkohdat ja lasten kaltoinkohtelu 1937 - 1983](#)

[Usein kysytyjä kysymyksiä lastensuojelusta Suomessa \(stm\)](#)

Lähteet ja mielenkiintoista luettavaa

STM <https://stm.fi/lastensuojelu>

THL: Lastensuojelun käsikirja <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja>

Pohjanmaan hyvinvointialue / lastensuojelu

<https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/palvelumme/sosiaalipalvelut/arjen-tuki/arjen-tuki-lapsille-ja-perheille/lastensuojelu/>

Lastensuojelu.info <https://www.lastensuojelu.info/>

Lastensuojelun keskusliitto <https://www.lskl.fi/lastensuojelu/>

Lapsuuden ja nuoruuden etiikka sosiaali- ja terveysalalla

<https://etene.fi/documents/66861912/66864943/ETENE-julkaisuja+41+Lapsuuden+ja+nuoruuden+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalalla.pdf/3e711c32-e950-4892-bf1b-ee8b9be55769/ETENE-julkaisuja+41+Lapsuuden+ja+nuoruuden+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalalla.pdf?t=1439805709000>

<https://www.superlehti.fi/tyoelama/ammattissa/lastensuojeluilmoituksen-tekemista-ei-kannata-arastella-varhaiskasvatuksessa/>

<https://www.jhl.fi/uutiset/lastensuojelu-tukee-kun-paivakoti-ikainen-ei-pysty-hillitsemaan-itseaan-tai-alakoululainen-uppoo-liian-syvalle-digimaailmaan/>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/uhkasta-tulee-ilmoittaa-opetustoimen-henkiloston-ilmoitusvelvollisuudet-ja>

<https://www.ehja.fi/palvelut>

<https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/koskaan-ei-saa-luovuttaa-kun-tehdaan-toita-lasten-kanssa/>